

зарубіжні платники податків, усвідомлюючи більш вигідні для себе умови оподаткування, також будуть спрямовувати свої капітали в країну, збільшуючи обсяги інвестиційних ресурсів.

Література:

1. Біла І. С. Податкові пільги: стан та шляхи вирішення проблем їх використання в Україні / І. С. Біла, Н. В. Петришина, Н. М. Салатюк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6948/1/2.pdf>
2. Крисоватий А. І. Новітня парадигма преференційного оподаткування / А. І. Крисоватий, Г. В. Василевська. – 2013. – 258 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/513/1/Новітня%20парадигма.pdf>
3. Штань М. В. Податкові інструменти регулювання економіки України в умовах глобалізації / М. В. Штань [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/2458/2190

Василь Сухович

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, ст. викладач Угрин В. В.

ПОПОДАТКОВИЙ БОРГ В УКРАЇНІ

Макроекономічна нестабільність призводить до значного зростання обсягів податкового боргу впродовж останніх років. В свою чергу, посилення дисбалансів податкового боргу перешкоджає здійсненню ефективних заходів щодо його погашення. Звідси, держава в особі уповноважених нею контролюючих органів у сфері оподаткування має докладати максимальних зусиль задля скорочення такої заборгованості в майбутньому та недопущення її зростання. З огляду на зазначене, на перше місце виходить ефективність вжитих заходів, щодо погашення податкового боргу.

Вітчизняними науковцями постійно здійснюються дослідження в напрямку вирішення проблеми скорочення податкового боргу. Значна увага даній проблематиці приділяється в роботах А.В. Головача, В.А. Бортняка, О. В. Онишка, Д. Г. Мулявки. Ними здійснюються дослідження у напрямку побудови правового механізму погашення податкового боргу. Зокрема, в монографії “Правові засади регулювання погашення податкового боргу в Україні” запропоновано використання поняття інституту податкового боргу, як інституту права, який будучи більш вузькою групою відносин, входить і є одним із елементів складного інституту – інституту податкового права [1, с. 66]. Окрім того, авторами здійснено оцінку способів і процедур погашення та стягнення податкового боргу та їх роль для формування інституту регулювання податкового боргу.

Важливе значення в процесі адміністрування податкового боргу платників податків має робота фіскальних органів із забезпечення сплати

податкових зобов'язань. На даль сьогодні робота в даному напрямку проводиться неефективно. Зростання обсягів податкового боргу платників надмірними темпами призводить до значних втрат бюджетів усіх рівнів і як наслідок є загрозою невиконання державою покладених на неї функцій. Сьогодні всупереч проведенню контролюючими органами значної кількості заходів щодо вдосконалення механізму адміністрування податків і зборів податковий борг став однією з основних складових податкових відносин держави та платників податків. На жаль існування заборгованості із сплати податків та обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів стало атрибутом сучасної системи оподаткування. Відповідно держава в особі уповноважених нею контролюючих органів у сфері оподаткування має докладати максимальних зусиль для скорочення такої заборгованості та недопущення її зростання в майбутньому.

За підсумками 2015 р. обсяги податкового боргу до зведеного бюджету становили 49,7 млрд. грн. або 9,8 % від усіх податкових надходжень в той час як на початок 2015 р. заборгованість платників податків перед бюджетами усіх рівнів склала 26,9 млрд. грн. або 7,3% від усіх податкових надходжень за 2014 рік. На нашу думку, такий стан справ зумовлено безсистемністю, фрагментарністю, неузгодженістю засобів впливу на фіскальну поведінку платника, та відсутністю превентивних заходів недопущення податкового боргу.

З огляду на ситуацію, що склалася, необхідно дати належну оцінку роботи податкових органів в частині скорочення обсягів податкового боргу. Динаміку обсягів податкового боргу впродовж 2003-2015 рр. відображено в табл. 1

Таблиця 1

Динаміка податкового боргу в Україні впродовж 2003-2016 рр.

млн. грн

Рік	Сума податкового боргу на кінець року	Приріст (абсолютний)
2003	14131,1	–
2004	8803,8	–5327,3
2005	9402,1	598,3
2006	7783	–1619,1
2007	6324,1	–1458,9
2008	7546,1	1222
2009	10089,1	2543
2010	14237,7	4148,6
2011	8046,9	–6190,8
2012	9309,7	1262,8
2013	10735,9	1426,2
2014	26851,3	16115,4
2015	49708,7	22857,4
01.09.2016	63224,2	13515,5

*Складено автором на основі [2, 3].

На основі показників що наведено в таблиці можна стверджувати про відсутність чітко вираженої тенденції в обсягах податкового боргу. Впродовж аналізованого періоду розміри податкового боргу називали значних змін як у бік його зменшення, так і навпаки. Так, якщо в 2003 р. обсяг податкового боргу становив 14131,1 млн. грн., то через рік він зменшився на 5327 млн. грн. У період 2004–2008 рр. динаміка податкового боргу мала стрибкоподібний характер без вираження чіткої тенденції. Впродовж 2008–2010 та 2012–2013 рр. показники податкового боргу суттєво зростали. Однак у 2007 та 2011 рр. обсяги боргу, навпаки, зменшилися, зокрема на 1,5 та 6,2 млрд. грн. відповідно. Ефективність роботи податкових органів в частині недопущення виникнення та зростання обсягів податкового боргу є доволі низькою, адже спостерігаємо постійне зростання його обсягів. Станом на 01.09.2016 обсяг боргу сягнув 63224,2 млн. грн., що 13515,5 млн. грн.

Робота фіскальних органів в частині погашення податкового боргу відбувається дуже повільними темпами, зокрема за рахунок «живих» коштів. Основна сума податкового боргу погашається через списання без відповідних надходжень до бюджету. Реальні кошти в рахунок погашення податкового боргу мобілізуються шляхом добровільної сплати та примусового стягнення контролюючими органами. Після прийняття Податкового кодексу України суттєво знизалась ефективність примусових заходів стягнення податкового боргу контролюючими органами через обмеження їхніх прав.

Література:

1. Головач А. В. Правові засади регулювання податкового боргу в Україні : моногр. / А. В. Головач, О. В. Онишко, Д. Г. Мулявка. – Ірпінь, 2011. – 174 с.
2. Інформація щодо сум податкового боргу станом на 01.01.2015, 01.01.2016 / Лист Державної фіскальної служби України «Про розгляд запиту від 21.03.2016 №2900/У/99-99-23-02-14»
3. Зведені звіти про податковий борг до зведеного, державного та місцевих бюджетів [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.

Володимир Тисовський

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, старший викладач Дмитрів В.І.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Зовнішня торгівля є формою зв'язку між товаровиробниками різних країн, яка виникає на основі міжнародного поділу праці та відображає їхню взаємну економічну залежність. Структурні зміни, що відбуваються в економіці під впливом науково-технічної революції, спеціалізації та кооперації промислового виробництва, підсилюють взаємодію національних господарств, що, своєю чергою сприяє поживленню міжнародної торгівлі.